

Instruktioner för personuppgiftsbehandling

I detta dokument återfinns information och instruktioner för personuppgiftsbehandling du som förtroendevald måste ta del av och följa när personuppgifter behandlas i den lokalfackliga föreningen. Inom ramen för den lokalfackliga föreningen behandlas personuppgifter om dels medlemmar i Sveriges Ingenjörer, dels medlemmar i andra Sacoförbund.

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Från den 25 maj 2018 ersätter Dataskyddsförordningen (GDPR) Personuppgiftslagen (PUL). Det innebär att nya regler ersätter tidigare bestämmelser om personuppgiftsbehandling. GDPR är en EU-förordning vilken är direkt tillämplig i nationell lagstiftning och tillämpas som svensk lag. Som komplement kommer det stiftas en svensk lag, den kompletterande dataskyddslagen, som kommer att reglera vissa unika svenska förhållanden.

1.2 Förordningens tillämpningsområde

GDPR är tillämplig på behandling av personuppgifter. För att man ska kunna veta om en aktivitet omfattas av GDPR behöver man veta om informationen man behandlar är att anses som en personuppgift och om aktiviteten man utför är att anses som en behandling.

Personuppgifter är alla uppgifter som direkt eller indirekt går att knyta till en individ. Det är en väldigt vid definition, vilket innebär att e-postadresser, namn, personnummer, IP-adresser, telefonnummer och i stort sätt alla uppgifter som går att knyta till en nu levande individ utgör personuppgifter.

Även vad som utgör behandling är väldigt vitt definierat i GDPR. Så fort du exempelvis lagrar, överför, sorterar, antecknar, bearbetar, ändrar, inhämtar,

sprider, eller tillhandahåller personuppgifter så utgör det behandling. Utgå för säkerhets skull från att allt du gör utgör behandling i GDPRs mening.

Läs mer om vad som utgör personuppgift respektive behandling i GDPR artikel 4.

1.3 Förändringar i förhållande till PUL

GDPR ersätter personuppgiftslagen (PUL). I stora delar är regelverket likalydande men några skillnader införs. En sådan skillnad är att missbruksregeln försvinner. Tidigare omfattades inte ostrukturerat material, till exempel Worddokument, mail mm, av PUL och behandling var tillåten så länge någon inte blev kränkt. Numera kommer sådant ostrukturerat material omfattas av bestämmelserna, vilket innebär att lika stränga krav ställs på laglig grund och säkerhet etc. vid sådan behandling. En annan nyhet som det talas relativt mycket om är höga sanktionsavgifter. Det tillkommer även en utökad informationsskyldighet för personuppgiftsansvariga.

1.4 Instruktionens innehåll

Du som förtroendevald behandlar personuppgifter inom ramen för den lokalfackliga föreningen. Detta betyder att du måste ta hänsyn till regleringen i GDPR när du arbetar fackligt. För all hantering gäller att behandlingen ska ske enligt grundprinciperna laglighet, korrekthet och öppenhet (i förhållande till medlemmarna) I detta dokument får du som förtroendevald information om hur du ska agera i samband med personuppgiftsbehandling och vad som är en tillåten och vad som är en otillåten personuppgiftsbehandling. Vidare information om GDPR finns på Sveriges Ingenjörers hemsida, sverigesingenjorer.se/GDPR. Av instruktionen framgår vilket ansvar föreningen har för personuppgiftsbehandling, hur du måste hantera personuppgifter i din roll som förtroendevald samt information kring vilken relation den lokalfackliga föreningen har med förbundet centralt respektive arbetsgivaren.

1.5 Ansvar för personuppgiftsbehandling

Föreningen kommer att behandla personuppgifter för såväl Sveriges Ingenjörers medlemmar som för medlemmar i andra Sacoförbund. Förbundet anger genom denna instruktion ramarna för föreningens behandling av personuppgifter. Föreningen förordnas genom särskild handling som personuppgiftsbiträde åt Sveriges Ingenjörer. Det innebär att föreningen behandlar personuppgifter för förbundets räkning. Avseende andra förbunds medlemmar är föreningen att se som underbiträde till Sveriges Ingenjörer som behandlar personuppgifterna för dessa förbunds räkning.

Så länge föreningen följer angivna ramar och behandlar personuppgifter utifrån det ändamål som definieras i Sveriges Ingenjörers stadgar eller för andra medlemmar än förbundets, det ändamål som anges i detta förordnande ansvarar Sveriges Ingenjörer för personuppgiftsbehandlingen och står för de viten, skadestånd och sanktionsavgifter som kan komma ifråga. Om föreningen behandlar personuppgifterna för andra ändamål än de som anges i detta förordnande kan föreningen komma att betraktas som ensamt personuppgiftsansvarig, med de konsekvenser det kan ha.

Det är viktigt att föreningen i situationer där det blir fråga om överföring av personuppgifter i form av Saco-gemensamma medlemslistor och dylikt använder sig av Sveriges Ingenjörer och inte vänder sig till andra förbund eller direkt till Saco.

2. Instruktion för personuppgiftsbehandling

2.1 Inledning

I följande avsnitt presenteras instruktionen som den lokalfackliga föreningen måste följa. Det är viktigt att denna instruktion efterlevs för att den lokalfackliga föreningen ska ses som biträde till Sveriges Ingenjörer och inte anses ha något

eget personuppgiftsansvar. Föreningen får inte behandla personuppgifter för något annat ändamål än det lokalfackliga syftet.

För att en personuppgiftsbehandling ska vara laglig krävs det att vissa krav är uppfyllda. Dels måste behandlingen följa vissa principer, dels måste behandlingen vila på en laglig grund.

Det finns också särskilda kategorier av personuppgifter (känsliga personuppgifter) som enligt huvudregeln är förbjudna att behandla, utom om vissa angivna kriterier är uppfyllda. Detta framgår av art 9 i GDPR. Personuppgifter om fackligt medlemskap är en sådan känslig personuppgift som faller in under denna kategori och är alltså som utgångspunkt förbjuden att behandla om man inte kan stödja sig på något av de undantag som finns. Eftersom de flesta av de personuppgifter du som förtroendevald hanterar avslöjar fackligt medlemskap innehåller denna instruktion också behandling av känsliga personuppgifter enligt GDPR.

2.2 Principer för behandling av personuppgifter

För att en personuppgiftsbehandling ska vara tillåten krävs det att vissa principer efterlevs av den som behandlar personuppgifterna. Uppgifterna ska behandlas på ett lagligt, korrekt och öppet sätt i förhållande till den registrerade. Uppgifterna ska dessutom samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål och får inte behandlas på något sätt som är oförenligt med dessa ändamål. Ändamålen anges uttryckligen på förbundets hemsida sverigesingenjorer.se/GDPR. Uppgifterna ska vara adekvata, relevanta och inte för omfattande i förhållande till ändamålet med behandlingen. De ska dessutom hållas uppdaterade.

I vår verksamhet är ändamålet med personuppgiftsbehandlingen som sker hos lokala företrädare att vi ska kunna tillvarata våra medlemmars arbetsrättsliga intressen hos deras arbetsgivare. Den lokala föreningen får därför bara behandla de personuppgifter som du får ta del av i egenskap av facklig företrädare för den fackliga verksamheten och med ett fackligt ändamål. Det fackliga ändamålet

täcker alla former av rådgivning som du som förtroendevald ger och alla typer av förhandlingar du deltar i, såväl individuella som kollektiva.

Det är heller inte tillåtet att samla på sig information man inte behöver. Som exempel behöver en facklig företrädare inte känna till vad en medlem har för fritidsintressen och då är det information som heller inte ska behandlas. När medlemmar slutar på arbetsplatsen har föreningen heller inget berättigat ändamål att fortsätta behandla personuppgifter om dessa eftersom föreningen inte längre företräder dem i fackliga frågor, förutsatt föreningen inte har haft något ärende och behöver arkivera exempelvis förhandlingsprotokoll och liknande.

2.3 Lagliga grunder

För att en personuppgiftsbehandling ska vara tillåten krävs det att behandlingen vilar på en laglig grund. Det finns sex olika lagliga grunder i GDPR. Den lagliga grunden för behandlingen av personuppgifter inom ramen för den lokalfackliga föreningen är att behandlingen är nödvändig för att fullgöra det som avtalats när medlemmen blivit medlem i förbundet, avtalsgrund GDPR art 6 b. I medlemskapet ingår att bli företrädd lokalt på arbetsplatsen och därför är personuppgiftsbehandlingen som den lokalfackliga föreningen utför tillåten baserat på denna lagliga grund.

2.4 Behandling av känsliga uppgifter

För behandling av personuppgiften som avslöjar fackligt medlemskap krävs utöver den lagliga grunden att det finns ett undantag från förbudet mot behandling, eftersom det är en känslig personuppgift. Ett sådant undantag är att behandlingen sker inom ramen för berättigad verksamhet hos en förening med fackligt syfte, GDPR art 9 d. Eftersom Sveriges Ingenjörer är en förening med fackligt syfte får vi lov att behandla personuppgifter om våra medlemmar.

Uppgifter om hälsa är också en sådan känslig personuppgift som det finns restriktioner kring att behandla. Denna typ av uppgifter angående våra medlemmar kan förekomma i exempelvis rehab-ärenden. Om sådana

personuppgifter ingår i ärenden hos lokalföreningen finns laglig grund att även hantera dessa.

Eftersom det mesta av de personuppgifter föreningen behandlar är känsliga uppgifter enligt GDPR är det viktigt att du hela tiden är uppmärksam på det och är noga med att inte sprida dessa uppgifter till fler personer än vad som är nödvändigt och absolut inte till obehöriga.

2.5 Insamling

När föreningen samlar in personuppgifter från medlemmar eller arbetstagare bör du alltid fundera på hur mycket information som behövs för att fullgöra ändamålet. Utgå ifrån vad föreningen behöver för att bedriva lokalfackligt arbete. Fundera på hur anmälningsformulär, och förteckningar över medlemmar formuleras. Utgångspunkten är att inte samla in och lagra mer än vad som är nödvändigt. Försök alltid att minimera insamlandet. Ändamålen ska alltid anges i samband med insamlingen. Vi rekommenderar starkt att det anges skriftligt. Om föreningen samlar in personuppgifter för medlemmar för andra ändamål än att företräda de i traditionellt fackligt arbete måste föreningen grunda detta på annan laglig grund än medlemskap i facklig förening. En möjlig lösning är att då begära att medlemmarna skriftligen samtycker till behandling. Även i det fallet måste anges vilket ändamål föreningen har med insamlingen och hur uppgifterna kommer att behandlas.

2.6 Ändamål

Behandlingen får aldrig innebära att personuppgifter används för andra ändamål än för det som angavs när insamlingen skedde, *ändamålsbegränsning*. Personuppgifter ska vara korrekta och uppdatering ska ske när det behövs i förhållande till ändamålet med att hantera uppgifterna.

2.7 Delning

De personuppgifter vi behandlar är i stort sätt alltid uppgifter om facklig tillhörighet, eftersom det ofta framgår att det är fråga om medlemmar i något

förbund. Då sådana personuppgifter är särskilt känsliga ska de delas endast om det är nödvändigt och särskild försiktighet ska vidtas. Alla mailutskick ska ske så att andra mottagares mailadresser är dolda för mottagarna. Om föreningen skickar listor med medlemmar eller uppgifter om facklig tillhörighet eller personnummer med mail ska dessa alltid skickas krypterade och låsta så att det behövs lösenord för att öppna och läsa dem. Dela inte personuppgifter om det inte är nödvändig för att fullgöra ändamålen och ert fackliga arbete.

Det är tillåtet för den lokalfackliga föreningen att dela personuppgifter med arbetsgivaren om det sker i samband med det fackliga arbetet, förhandling, löneprocess, information enligt MBL. Det är inte tillåtet att dela information med annan fysisk eller juridisk person. Det är inte heller tillåtet att använda sig av underbiträden utan skriftligt medgivande från förbundet centralt.

Inom styrelsen får personuppgifter delas, men styrelseledamöter som inte har något berättigat intresse av att ta del av personuppgifter ska inte ta del av dem. Alla i styrelsen behöver inte se allt.

2.8 Lagring

All lagring av personuppgifter i såväl elektronisk som annan form, pärmar och pappersregister, måste ske på ett sådant sätt att inte fler än nödvändigt har tillgång till dem. Pärmar och pappersregister måste hållas avskilda och inlåsta. Elektroniskt lagrade uppgifter måste hållas bakom säkra inloggningar och reglerade med strikta behörigheter. All lagring ska ske på ett sådant strukturerat sätt att det ska gå att radera och överföra personuppgifterna till annan på den registrerades begäran. Undvik därför att spara personuppgifter på flera ställen parallellt. All lagring ska ske bakom inloggning och i system som uppfyller erforderlig säkerhetsnivå.

För att kunna tillgodose förbundets krav på att kunna kontrollera personuppgifter som föreningen hanterar för förbundets räkning ska lagringen av personuppgifter ske strukturerat. Protokoll, anteckningar och korrespondens bör lagras i ett gemensamt ärende och överskottsinformation ska inte sparas. Undvik att lagra e-

post i mailhanteringsprogram, utan för över relevanta e-postmeddelanden till det ärende de anknyter till och radera resten.

Det kan finnas problem med att lagra personuppgifter och särskilt känsliga personuppgifter på arbetsgivarens dator. Så länge arbetsgivaren inte motsätter sig sådan lagring är den tillåten så länge kraven på säkerhet, behörighetsbegränsning och hemlighållande kan upprätthållas. Om en arbetsgivare kräver att föreningen ska ingå ett avtal om att vara personuppgiftsbiträde för att godkänna lagring på sina servrar måste föreningen kontakta Sveriges Ingenjörer då föreningen som personuppgiftsbiträde till förbundet inte har behörighet att iträda sig den rollen. Det är inte föreningen som är personuppgiftsansvarig utan förbundet centralt.

Lagring av personuppgifter på servrar utanför EU kräver att vissa särskilda krav är uppfyllda. Samma regler gäller för arbetsgivarens egen behandling, men kontrollera om arbetsgivaren har sina servrar utanför EU och ta reda på om deras lagring är GDPR-säkrad.

2.9 Gallring

Allt material som inte behöver sparas ska föreningen göra sig av med. Medlemslistor ska hållas uppdaterade och utträdna medlemmar eller medlemmar som avslutat sin anställning hos arbetsgivaren ska plockas bort från alla register. Lönelistor med uppgifter om alla anställdas löner får bara sparas om de ska användas för statistik eller lönekartläggningsarbete. Då ska de avidentifieras eller pseudonymiseras. Löneuppgifter för medlemmar i akademikerföreningen får sparas om det behövs för att följa upp löneutveckling på individnivå.

Om en medlem haft ett individuellt ärende hos föreningen ska föreningen behålla personuppgifter gällande detta ärende under den tid medlemmen kan rikta ett rättsligt krav mot förbundet, genom en reklamation eller rättsliga krav. Den tiden avgörs av allmänna preskriptionslagen och lyder på tio år. Under den tiden har föreningen rätt att behandla personuppgifter genom lagring även om medlemmen motsätter sig detta.

2.10 Incident

Om personuppgifter genom en olycka eller genom ett sabotage eller liknande ofrivilligt förstörs, ändras, obehörigen röjs eller blir tillgängliga för obehörig ska föreningen omedelbart rapportera detta till förbundet. Det finns korta tidsfrister för att agera vid en sådan personuppgiftsincident varför omedelbarhetskravet är särskilt viktigt. Mer information om hur föreningen ska agera vid en personuppgiftsincident finns på förbundets hemsida, sverigesingenjorer.se/GDPR.

2.11 Kontakt

Om du har funderingar kring personuppgiftsbehandling finns information på Sveriges Ingenjörers hemsida, sverigesingenjorer.se/GDPR. Förbundets avtalsansvariga ska även ge dig information av mer specifik karaktär och kan hänvisa dig till förbundets jurister för rättsliga frågor. Det går också att kontakta Sveriges Ingenjörers dataskyddsombud XX Email:

3. Relationen till förbundet centralt

Du som förtroendevald agerar å förbundets vägnar lokalt på din arbetsplats. Alla medlemmar i den lokalfackliga föreningen är i första hand medlem i ett centralt Sacoförbund och du som lokal förtroendevald företräder Sveriges Ingenjörer och övriga Sacoförbunden. Sveriges Ingenjörer har genom avtal med de andra Sacoförbunden åtagit sig att företräda deras medlemmar och därmed också behandla personuppgifter i den omfattning som krävs. Den lokalfackliga föreningen behandlar personuppgifter för Sveriges Ingenjörers räkning och inte i egentlig mening för de andra förbundens räkning.

Det är inte du som enskild person som behandlar personuppgifterna utan det är den lokala föreningen som förening som utför själva behandlingen. Detta innebär att den lokala föreningen är personuppgiftsbiträde och inte varje enskild styrelseledamot. Ansvarsfördelningen som redogörs för nedan är den mellan föreningen och förbundet och inte mellan den förtroendevalda och förbundet.

Eftersom den lokalfackliga föreningen anses vara personuppgiftsbiträde åt Sveriges Ingenjörer måste hanteringen, enligt GDPR art 28, regleras skriftligt. Med anledning av detta bifogas denna instruktion och ett förordnande om personuppgiftsbiträde. För att föreningen ska kunna bedriva lokalfacklig verksamhet är det ett krav att föreningen följer förordnandet och denna instruktion kring personuppgiftsbehandling. Sveriges Ingenjörer kommer även att begära att föreningen inför ett åtagande som personuppgiftsbiträde i era stadgar vid kommande årsmöte.

Om den lokalfackliga föreningen behandlar personuppgifter i strid med denna instruktion och bifogat förordnande riskerar föreningen att ses som självständigt personuppgiftsansvarig. Det är därför viktigt att du tar del av och följer denna instruktion och även medvetandegör nya styrelsemedlemmar i framtiden om instruktionens innebörd.

Sveriges Ingenjörer tar fullt ansvar för eventuella skadeståndsanspråk från registrerade eller tillsynsmyndigheten och du som enskild blir aldrig ansvarig för personuppgiftsbehandlingen. Detta innebär att du som privatperson i regel inte kan bli personligt betalningsansvarig. Ageranden som uppsåtligen skadar förbundet eller medlemmar kan bryta mot såväl civilrättsliga som straffrättsliga lagar. Sådant agerande kan i flagranta fall medföra skadeståndsansvar mot förbundet och vid begångna brott kan det bli en fråga för rättsvårdande myndigheter.

4. Relationen till arbetsgivaren

När du som förtroendevald sparar ner information om våra medlemmar på arbetsgivarnas datorer gör du det i syfte att kunna bedriva facklig verksamhet och företräda medlemmarna lokalt.

Arbetsgivare behandlar personuppgifter i samband med bland annat förhandlingar och lönekartläggning. Det kan innebära att arbetsgivaren måste lämna personuppgifter och känsliga personuppgifter till den lokalfackliga föreningen. I vissa fall har arbetsgivaren hävdat att den inte kan lämna ut

personuppgifter på grund av GDPR. Sveriges Ingenjörer är av uppfattningen att arbetsgivare har rätt att behandla personuppgifter med stöd av GDPR art 6 c och känsliga personuppgifter med stöd av art 9.2 b. En arbetsgivare kan alltså inte vägra att lämna ut personuppgifter med stöd av GDPR. Det är i och för sig inte samma sak som att arbetsgivaren har en rättslig skyldighet att lämna ut personuppgiften till akademikerföreningen. Det är förbundets uppfattning att de flesta arbetsgivarorganisationer delar denna uppfattning.

Vissa arbetsgivare har uppfattningen att de behandlar personuppgifter genom att tillhandahålla serverutrymme till lokalfackliga föreningar. Det har förekommit att arbetsgivare därför vägrat att tillhandahålla serverutrymme för fackligt arbete om föreningen inte undertecknat ett avtal där arbetsgivaren är personuppgiftsbiträde åt föreningen lokalt. Enligt förbundets uppfattning kan föreningen inte teckna ett sådant avtal eftersom föreningen inte är personuppgiftsansvarig. Om det uppstår en sådan situation ska du kontakta avtalsansvarig på förbundet.